

HAROLD D. STOLOVITCH

ȘI

ERICA J. KEEPS

CU CONTRIBUȚIA LUI MARC J. ROSENBERG

**FORMAREA PRIN
TRANSFORMARE
DINCOLO DE PRELEGERI**

Traducere din engleză de Cristina Firoiu

TREI

Cuprins

11	Prefață (2011)	
17	Secțiunea întâi. Beneficiarii formării.	
	Ce ne spun cercetările în domeniu	
18	<i>Capitolul 1</i>	Nu este ușor să înveți (mai ales atunci când ți se pun foarte multe piedici)
25		Despre ce tratează cartea de față?
27	<i>Capitolul 2</i>	Prezentarea câtorva „termeni familiari”
27		Vocabularul de bază. Terminologia specifică domeniului
33		Cele două principii-cheie. „Crezul” unui formator (instructor, educator)
36		Instruire față în față sau mediată de tehnologie?
37		E totuna
37		Ce conține cartea de față și de ce?
40	<i>Capitolul 3</i>	Beneficiarul formării
41		Ce este învățarea?
43		Cum învățăm. Simțurile, filtrele perceptuale și memoria
46		Filtrarea stimulilor — Trunchiul cerebral, sistemul nervos autonom și sistemul endocrin
48		Memoria de scurtă durată — capacitate și durată
50		Memoria de lungă durată — capacitate și durată
51		Ce însemnătate au toate acestea pentru beneficiari... și pentru formatori?

58	<i>Capitolul 4</i>	Cum îi facem pe cursanți să învețe
62		Cele două tipuri de cunoaștere: cunoașterea declarativă și cea procedurală
68		Aspectele-cheie ale procesului de învățare
75		Adaptarea la diferențele privind aptitudinea pentru învățare, achizițiile anterioare și motivația
81	<i>Capitolul 5</i>	Principiile educației adulților
82		Cursurile de bună calitate și cele de slabă calitate
86		Patru principii-cheie ale educației adulților
107		Concluzia în ceea ce privește principiile educației adulților
113	<i>Capitolul 6</i>	Un model în cinci pași pentru crearea unor programe de formare reușite
114		Șase principii universale provenite din cercetările în domeniul educației
125		Un model universal pentru organizarea oricărui tip de lecție
134		Proiectarea programului de formare
138		Scenariul didactic al cursului de formare
147		Utilizarea modelului în cinci pași pentru adaptarea cursurilor de formare deja existente
149		Recapitularea modelului în cinci pași
155	<i>Capitolul 7</i>	Cum îi facem pe cursanți să rețină conținutul predat
156		Metacogniția — mecanismele executive de control al învățării
166		Strategiile cognitive. Cum facem ca procesul de învățare să fie mai rapid, mai eficient și mai puțin costisitor
185	<i>Secțiunea a treia. Cum să aplicăm cunoștințele însușite.</i>	Valorificarea cercetărilor din domeniul educației
186	<i>Capitolul 8</i>	Perspective asupra formării profesionale și diverse activități didactice

187		Principalele patru tipuri de formare profesională	7
193		Cum să îmbinăm cele patru tipuri de formare profesională	
194		25 de activități de formare utile	
230		Recapitularea activităților de formare	
230		În încheierea capitolului despre formarea activă	
238	Capitolul 9	Testare sau examinare? În ce constă diferența?	
241		Ce am vrut să demonstrăm prin asta?	
244		Testările în comparație cu examenele	
250		Cum să procedez pentru a crea teste?	
256		Crearea de teste	
271		Secțiunea a patra. Formarea și educația bazate pe tehnologie – și ceva mai mult de-atât	
272	Capitolul 10	Formarea profesională și tehnologia	
274		Ce este tehnologia și ce rol are în educație?	
275		Idealul și realitatea	
276		La ce ne putem aștepta în mod realist dacă utilizăm tehnologia în educație?	
277		Nu ar trebui să ținem seama de tehnologie?	
283		<i>Caveat Emptor</i> (Atenție, cumpărători!)	
293		Promisiuni și iar promisiuni	
300	Capitolul 11	Educația cu ajutorul tehnologiei. Cum să obținem rezultatele dorite	
301		Adevăr sau prejudecată?	
303		În ce constă educația <i>online</i> de calitate?	
309		Decizia de a urma varianta educației online	
		NU se ia de la început	
314		Învățarea mixtă	
314		Cum ați îmbina modalitățile de învățare?	
315		Dincolo de învățarea mixtă „standard”	
319		Noile abordări asupra învățării informale	
321		Apariția Webului 2.0	
324		Integrarea instrumentelor Web 2.0 în procesul de formare	
325		Resurse și exemple. Propuneri de utilizare a noilor media în educație	

8 326 Noua învățare mixtă și viitorul formării
 Respect pentru oameni și cărți profesionale
 342 Concluziile acestui capitol

343 Secțiunea a cincea. Recapitulare finală

344 *Capitolul 12* Realitate sau prejudecată? Care este adevărul?
 359 Concluzia în privința educației
 360 Realitate sau prejudecată. Un ultim exercițiu
 367 *Capitolul 13* Reflecții concluzive
 367 O recapitulare succintă a cărții noastre
 371 Temă de gândire. Reflecțiile lui C.G. Jung

375 Note de final și bibliografie

Beneficiarii formării. Ce ne spun cercetările în domeniu

Nu este ușor să înveți (mai ales atunci când ți se pun foarte multe piedici)

Temele principale ale capitolului:

- ▶ O introducere incitantă
- ▶ O serie de probe
- ▶ O discuție despre temele cărții.

Majoritatea cărților încep — în mod logic, am putea spune — cu o introducere, care pregătește scena pentru ceea ce urmează și apoi prezintă, în linii mari, conținutul volumului. Vom ajunge la asta în scurt timp, vă promitem. Însă nouă ne-a plăcut dintotdeauna începutul filmelor de suspans, care conține o scenă incitantă menită să stârnească interesul privitorilor, abia după aceea urmând titlul, genericul de început și restul filmului. Așadar, pregătiți-vă pentru câteva activități incitante și stimulative.

Proba nr. 1

Respect pentru oameni și cărți

Aveți 60 de secunde să memorați următoarea secvență de 18 cifre. O greșeală, și bomba explodează. Cronometrați-vă. Gata? Start!

4 1 2 5 2 7 2 4 6 0 6 0 3 1 3 0 2 8

Acum acoperiți secvența numerică. Aveți 30 de secunde să notați toate cele 18 cifre, în ordine, fără greșeli, în următoarea casetă. Start!

Cum v-ați descurcat? A fost ușor sau greu? Foarte puțini reușesc să treacă proba, mai ales sub presiunea timpului. Există vreo modalitate prin care putem ușura realizarea sarcinii de învățare? Iată, încă o dată, secvența numerică:

4 1 2 5 2 7 2 4 6 0 6 0 3 1 3 0 2 8

Iată și câteva indicii ajutătoare. Vă rugăm să fiți foarte atenți. Este în joc viața dumneavoastră!

- 4 anotimpuri într-un an
- 12 luni
- 52
- 7
- 24
- 60
- 60
- 31
- 30
- 28

Încercați să vă dați seama ce reprezintă aceste numere. Ultimele trei ce credeți că înseamnă? Verificați mai jos dacă ați găsit răspunsul potrivit.

Citiți din nou secvența și încercați să rețineți numerele. În total, ar trebui să vă ia aproximativ 60 de secunde să o citiți de două ori.

Acum acoperiți din nou numerele. În 30 de secunde — nu mai mult — notați secvența în caseta de mai jos. Start!

Iată răspunsul corect:

4 anotimpuri într-un an; 12 luni într-un an; 52 de săptămâni într-un an; 7 zile într-o săptămână; 24 de ore într-o zi; 60 de minute într-o oră; 60 de secunde într-un minut; 31, 30 sau 28 de zile într-o lună.

Cum v-ați descurcat de astă dată? Testând diverși cursanți, am observat că majoritatea se descurcă mult mai bine atunci când încearcă în mod activ să își dea seama ce reprezintă indiciile, decât atunci când se rezumă la a învăța numerele pe de rost. Există o explicație în acest sens, despre care vom discuta mai târziu.

Proba nr. 2

Sunteți gata pentru încă o probă? Deunăzi, am primit o invitație la o petrecere într-un oraș în care nu am fost niciodată. Vă rugăm să citiți în întregime textul, fără a încerca să îl memorați. Ar trebui să dureze circa 30–45 de secunde. Apoi acoperiți textul și răspundeți la întrebările de dedesubt.

Bună, iată îndrumările:

De la aeroport, o iei pe drumul care conduce spre ieșirea din centrul de închirieri auto și îl urmezi până la capăt, dincolo de bariera din spatele centrului, până când o să ieși în șoseaua principală. Mergi pe șoseaua principală și, chiar înainte să cotească la dreapta, o să dai de o triplă intersecție. Dacă o iei la stânga, te vei îndrepta spre vest, în direcția opusă lacului. N-o lua pe acolo! Dacă

mergi drept înainte, o s-o iei pe sub viaduct, într-o direcție complet greșită. Urmează șoseaua din dreapta și fă ușor dreapta la următoarea intersecție, până ajungi la sensul giratoriu. Faci jumătate din sensul giratoriu și o iei pe a doua la dreapta. Autostrada asta se numește „Est 379”, deși în realitate se îndreaptă spre sud, așa că nu-ți face griji. De acolo, o ții drept înainte.

Salutări, André.

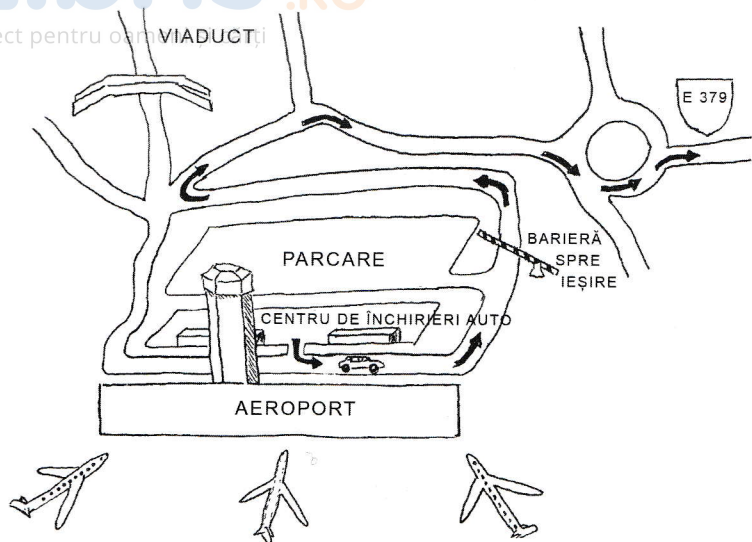
Răspundeți la următoarele întrebări, fără să vă uitați pe invitație:

1. Unde este parcare?
2. Unde sunt autoturismele de închiriat?
3. De ce trebuie să treceți pentru a ieși din parcare?
4. Ce vedeți chiar înainte ca drumul să cotească la dreapta, la ieșirea din parcare?
5. După cea de-a doua bifurcație, la ce trebuie să fiți atenți?
6. Trebuie să mergeți pe viaduct sau pe sub el?
7. Ce autostradă trebuie să urmați?

Am cerut îndrumări mai clare. Sora prietenului nostru ne-a trimis harta pe care o puteți vedea la pagina următoare (figura 1–1).

Studiați harta timp de aproximativ 30–45 de secunde. Apoi reveniți la pagina de față și, fără să consultați harta, răspundeți la aceleași șapte întrebări de mai sus.

1. Unde este parcare?
2. Unde sunt autoturismele de închiriat?
3. De ce trebuie să treceți pentru a ieși din parcare?
4. Ce vedeți chiar înainte ca drumul să cotească la dreapta, la ieșirea din parcare?
5. După cea de-a doua bifurcație, la ce trebuie să fiți atenți?
6. Trebuie să mergeți pe viaduct sau pe sub el?
7. Ce autostradă trebuie să urmați?

Întoarceți cartea, pentru a afla răspunsurile corecte.

6. Nici una, nici alta; 7. Est 379
cării); 3. O barieră; 4. O triplă intersecție; 5. Un sens giratoriu;
1. În fața aeroportului; 2. În fața parcării (sau chiar în fața par-

Cheia răspunsurilor:

A fost mai ușor de astă dată? Și în acest caz, în studiile pe care le-am efectuat am constatat că aproape toată lumea a făcut greșeli la prima încercare. Însă aproape nimeni nu a mai greșit după ce a privit desenul explicativ.

V-am prezentat cele două sarcini de învățare de mai sus din următoarele motive:

- Pentru a demonstra că același conținut, prezentat într-un mod diferit, are un efect diferit asupra procesului de învățare și memorare.
- Pentru a vă determina să vă implicați, să reacționați și să acceptați feedbackul oferit — toate aceste aspecte fiind esențiale pentru crearea unor activități de învățare reușite.
- Pentru a vă ajuta să vă faceți o idee despre stilul cărții — amuzant, accesibil, stimulat, ușor ironic — tema cărții fiind însă una serioasă.

Înainte de a dezvălui mai multe din ceea ce urmează, ce ar fi să mai efectuați o probă?

În tabelul 1-1 se găsesc mai multe afirmații-pereche. Vă rugăm să bifați afirmația din fiecare pereche ce corespunde cel mai îndeaproape experienței dumneavoastră personale legate de educație (în fiecare caz, bifați o singură afirmație — fie una din coloana A, fie una din coloana B).

Pornind de la experiența noastră în domeniul educației și de la răspunsurile date de alți cursanți adulți care au susținut proba, presupunem că ați bifat majoritatea afirmațiilor din coloana B și aproape niciuna din coloana A. Era de așteptat. Ceea ce ne uimește însă este faptul că și cei care își câștigă existența predând (îndrumătorii de curs, profesorii de liceu, profesorii universitari, formatorii) bifează aproape toate afirmațiile din coloana B, însă, atunci când predau sau instruiesc, observăm că se comportă de parcă afirmațiile din coloana A ar fi cele valabile.

Nu o dată am observat o contradicție aproape totală între modul în care afirmă oamenii că învață și modul în care încearcă să îi ajute pe alții să învețe. Un adevărat paradox! Acesta este și unul dintre principalele motive pentru care am scris cartea de față.